OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus
Innehållsansvar: Julia Lenzen, (julle), Överläkare
Granskad av: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare
Godkänd av: Annette Trenge Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef
Giltig från: 2026-07-15
Giltig till: 2028-04-14

Mpox - vårdhygieniska rutiner

Förändringar sedan föregående version

Hänvisning görs till Folkhälsomyndigheten för aktuell information om riskgrupper, geografisk förekomst och epidemiologiskt läge, då förhållanden kan förändras över tid. Uppdatering av länkar utfört.

Innehållsförteckning

Syfte 1
Bakgrund 1
Handläggning 3
Smittspårning 6
Ansvar och avsteg 6
Arbetsgrupp 7
Källförteckning 7

Syfte

Förhindra spridning av mpox inom vård och omsorg.

Bakgrund

Mpox är en sällsynt sporadisk zoonos orsakat av ett orthopoxvirus. Sjukdomen kan spridas vid nära kontakt med djur men också vid nära kontakt mellan människor. Sjukdomen förekommer naturligt i Västafrika och Centralafrika i områden som angränsar till tropisk djungel. För aktuell information om riskgrupper, geografisk förekomst och epidemiologiskt läge hänvisas till Folkhälsomyndigheten, eftersom dessa förhållanden kan förändras över tid.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Mpox är en anmälnings- och smittspårningspliktig sjukdom enligt Smittskyddslagen. Infektionen klassas som allmänfarlig sjukdom.

Smittväg

Viruset smittar framför allt vid nära fysisk kontakt med en infekterad person. Fysiska sexuella kontaktar eller andra nära hudkontakter med en infekterad person utgör en särskild hög risk. Det finns också en mindre risk för indirekt spridning till exempel via hantering av tvätt och avfall från infekterad person. Viruset kan också finnas i luftvägarna varför smitta från luftvägarna inte kan uteslutas.

Inkubationstid

Vanligtvis 6 till 13 dagar men kan vara kortare och sträcka sig upp till 21 dagar.

Symtom

Dessa symtom är vanliga vid icke-sexuell smitta:

- blåsor eller sår, ofta på bålen, armar, ben, händer och fötter.

Man kan utöver detta få:

- feber
- ont i huvudet och i musklerna
- svullna lymfkörtlar.

Vid sexuell smitta är dessutom följande symtom vanliga:

- blåsor eller sår i ansiktet eller i och runt munnen och halsen
- blåsor eller sår på och runt könsorganen och runt analöppningen
- problem med avföring, till exempel diarré, och svårigheter att kissa
- smärta runt analöppningen och i ändtarmen
- tyngdkänsla i nedre delen av magen och i bäckenet.

Sjukdomen läker i regel av sig själv inom två till fyra veckor. Personer med nedsatt immunförsvar kan ha en längre sjukdomsperiod. Vuxna, immunfriska personer blir sällan allvarligt sjuka.

Yngre barn samt gravida och personer med nedsatt immunförsvar bedöms ha större risk att bli allvarligt sjuka om de smittas med mpox.

Provtagning

Folkhälsomyndigheten Orthopoxvirus (PCR)
Provtagning utförs på Infektionskliniken eller efter kontakt med infektionskonsult/bakjour.

Smittbedömning

Smittfribedömning sker efter individuell bedömning av infektionsläkare och smittskyddsläkare.

Handläggning

Mpoxvirus tillhör riskklass 3 enligt klassificeringen av smittämnen i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker (AFS 2023:10). Hänsyn behöver tas till särskilda skyddsåtgärder. Vård- och laboratoriepersonal har mycket låg risk att smittas med mpoxvirus i sin yrkesutövning. Utöver tillämpning av basal hygien baseras val av skyddsutrustning på riskbedömning med hänsyn till faktorer som aktuella vårdmoment, patientens kliniska tillstånd och anamnes, i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker.

Smittförebyggande åtgärder vid patientnära vårdkontakt

- Kirurgiskt munskydd IIR.
- Vid allmänsymtom eller symtom från luftvägarna och utbredda utslag och vid aerosolgenererande procedurer rekommenderas andningsskydd av typen FFP3.
- Visir eller skyddsglasögon enligt riskbedömning.
- Plastförkläde. Långärmat plastförkläde vid risk för kontakt med hudlesioner.
- Skyddshandskar vid risk för kontakt med kroppsvätska eller hudlesioner. Observera att skyddshandskar byts mellan vårdmoment enligt vårdhygieniska hygienrutiner och att handdesinfektion utförs efter varje steg då skyddsutrustning tas av.

Val av vårdrum

Slutenvård

- I första hand enpatientrum med luftsluss/isoleringsrum för luftburen smitta vid allmänsymtom eller symtom från luftvägarna och utbredda utslag. Välj även sådant rum vid aerosolgenererande procedurer.
- I andra hand enpatientrum med förrum och eget hygienutrymme.

Öppenvård

- Behandlings- eller undersökningsrum med stängd dörr

Hygienrutiner runt patient

- Minimera utrustning och material inne på patientrummet.
- Daglig renbäddning av patientsäng samt vid behov. Hantera tvätten som smittförande.
- Hostetikett. Uppmana patienten att hosta och nysa i pappersnäsduk som läggs i kräkpåse. Kasseras i smittförande avfall (gul riskavfallslåda).
- Hjälp patienten till god handhygien.
- Patient som kan bör använda munskydd (II eller IIR) när andra personer är i samma rum.
- Hudlesioner hos patienten täcks.

Hantering av tvätt och avfall

Gäller vid både misstänkt och bekräftat fall

- Använd samma typ av personlig skyddsutrustning som vid patientnära vårdmoment vid omhändertagande av tvätt och avfall enligt ovan.
- Tvätt läggs i tvättsäck på vårdrummet. All tvätt hanteras som smittförande. Det vill säga samma som vid kraftigt förorenad tvätt. Textilier ska läggas ett och ett i en upplösbar säck och förslutas. Den upplösbara säcken placeras i en gul plastsäck som försluts och märks med tuschpenna: sjukhus och avdelning.
- Avfall läggs i kärl på vårdrummet. Avfall hanteras enligt rutiner för smittförande avfall. Använd gula riskavfallslådor. **Märk lådan med Smittförande avfall UN 3291.**
- Gul riskavfallslåda för smittförande avfall försluts och desinfekteras på utsidan med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel innan den hämtas av vaktmästare.

Punktdesinfektion

Utförs med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt. Ta rikligt med desinfektionsmedel och bearbeta den förorenade ytan väl.

Städning

- All städning inklusive slutstädning sker enligt rutin med skyddsutrustning, enligt ovan.

- Endast engångsdukar/engångsmoppar får användas och ska bytas ofta och alltid innan rengöringslösning/desinfektionsmedel appliceras. Kasseras som smittförande avfall.
- Vård-/behandlingsrum behöver inte stå tomt (vädras) utan kan användas direkt efter punktdesinfektion och städning.

Dagligt städ

- Mekanisk bearbetning (gnuggning) vid all rengöring och desinfektion
- Rengör dagligen, samt vid behov, tagytor i patientens rum med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider. Glöm ej dörrhandtag och föremål/utrustning.
- Dagligt städ av golv utförs med rengöringsmedel och vatten förutsatt att korrekt punktdesinfektion utförts.
- Städutrustning desinfekteras efter användning, inklusive moppstativ.

Slutstädning

- Utförs med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider.
- Vid slutstädning efter inneliggande patient städas även golv och hygienutrymme.

Transport

- Säkerställ att andra personer inte utsätts för smitta.
- Personal ska bära skyddsutrustning enligt ovan.
- Vid transport förses patienten om möjligt med munskydd (II eller IIR). Om detta inte tolereras ska patienten ha tillgång till engångsnäsdukar att hosta i samt möjlighet att desinficera händerna. Använt papper läggs direkt i kräkpåse som kasseras i smittförande avfall (gul riskavfallslåda).
- Vid ambulanstransport ska luckan mellan förarhytt och vårdutrymme vara stängd och personer i vårdutrymme använder skyddsutrustning enligt ovan.

Operation och undersökningar

- Undersökning eller annan medicinsk åtgärd som t ex lungröntgen eller EKG bör om möjligt utföras på patientrummet.
- Informera mottagande enhet om att patienten är smittsam. Patienten ska inte vistas i väntrum utan förs direkt till undersöknings-eller behandlingsrum.
- Vid behov, samråd med Vårdhygien eller Infektion

- Förlossning kan ske på Kvinnokliniken i rum avsett för luftburen smitta.
- Uppvak sker på operationssalen och patienten transporteras så snart det är möjligt åter till vårdavdelning på Infektion.

Besök

Besök ska undvikas men kan beviljas under särskilda omständigheter. Vårdande enhet beslutar om eventuella åtgärder måste vidtas för att förhindra smittspridning till eller från besökare.

Vårdpersonal

Personal med nedsatt immunförsvar eller gravida bör inte delta i vården förrän kunskapen om mpox ökar.

Smittspårning

Mpox är anmälnings- och smittspårningspliktig sjukdom enligt Smittskyddslagen. Infektionen klassas som allmänfarlig sjukdom. Syftet med smittspårningen är att identifiera individer som exponerats och att motverka sekundärfall och fortsatt smittspridning inom vården.

Tillvägagångssätt

- Om någon exponerats, utan skyddsutrustning enligt ovan, kontakta Vårdhygien (kontorstid)
- Alternativt bakjour Infektion (jourtid).
- Enhetschef listar patienter och personal som bedöms vara exponerade. Dokumentera även vilken typ av kontakt de har haft. Glöm inte inkludera servicepersonal, anhöriga, studenter, tolkar och liknande.
- Tidpunkt för exposition noteras, samt om exponerade patienter är utskrivna till hemmet eller annan vårdenhet.
- Enhetschef kartlägger vilka enheter på sjukhuset som den smittsamma patienten besökt och meddelar detta till drabbad enhet och till Vårdhygien.

Ansvar och avsteg

Linjechef ansvarar för att denna rutin är känd och följs av alla medarbetare.

Hälso- och sjukvårdspersonal är ansvariga för att rapportera vårdskador som en avvikelseanmälan. En vårdrelaterad infektion är en potentiell vårdskada och ska därför alltid anmälas så att vidare utredning kan ske.

Medvetet avsteg från denna rutin dokumenteras i patientjournal om avsteg är kopplat till patient. Annan orsak till avsteg rapporteras i MedControl PRO eller befintligt avvikelsehanteringssystem.

Arbetsgrupp

Julia Lenzen, Överläkare, Vårdhygien, SkaS

Therese Mård, Hygiensjuksköterska, Vårdhygien, SkaS

Källförteckning

Arbetsmiljöverket. (2025). *Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön.* https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202310/

Arbetsmiljöverket. (2025). *Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning.* https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202311/

Folkhälsomyndigheten (2026). *Mpox internationellt, 2024- .* https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/sjukdomsutbrott/mpox-internationellt-2024

Folkhälsomyndigheten. (2025). *Sjukdomsinformation om mpox.* https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/smittsamma-sjukdomar/smittsam-sjukdom/sjukdomsinformation-om-mpox/

Folkhälsomyndigheten (2026). *Vägledning för vårdhygieniska rutiner i sjukvården gällande mpox.* https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/v/vagledning-for-vardhygieniska-rutiner-i-sjukvarden-gallande-mpox/

Folkhälsomyndigheten. (2025). *Packa provet rätt. Version 21.* https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/53d7336b2e0b4137b728123d072c58b2/packa-provet-ratt.pdf

Folkhälsomyndigheten (2025). *Säkerhetsdatablad smittämnen – Mpoxvirus.* https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/biosakerhet-och-bioskydd/sakerhetsdatablad-for-smittamnen

Myndigheten för civilt försvar. (2025). *Föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S).*

https://www.mcf.se/contentassets/23dbbff228564dcd937fa1ab1e9f62b9/adr-s-2025-klar.pdf

Patientsäkerhetslag (2010:659) 1 kap. 4 § och 3 kap. 8§, lagändring SFS 2023:503. Socialdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659/

Smittskyddslag (2004:168). Socialdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/smittskyddslag-2004168_sfs-2004-168/

Smittskyddsläkarföreningen. (2022) *Smittskyddsblad*. https://slf.se/smittskyddslakarforeningen/smittskyddsblad/

Socialstyrelsen. (SOSFS 2005:26). *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården* https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/200526-om-hantering-av-smittforande-avfall-fran-halso--och-sjukvarden/

Vårdhandboken. (2025*). Basala hygienrutiner* https://www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/vardhygien/basala-hygienrutiner-och-kladregler/

Västra Götalandsregionen. (2024). *Regiongemensamma regler om transport av farligt gods/avfall i Västra Götalandsregionen 2025–2026.* *https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sl11754-124724118-63/surrogate/Regiongemensamma%20regler%20om%20farligt%20gods%20avfall%202026.pdf*

Västra Götalandsregionen. (2025). *Kraftigt förorenad tvätt (Smittförande tvätt)* https://service.vgregion.se/RNS/prodnarservice/tvatt/instruktioner/

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Julia Lenzen, (julle), Överläkare

Granskad av: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare

Godkänd av: Annette Trenge Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef

Dokument-ID: SKAS9729-602154698-34

Version: 9.0

Giltig från: 2026-07-15

Giltig till: 2028-04-14